

Groninger Kerken

OKTOBER 2012

STICHTING OUDE
GRONINGER KERKEN

Thema nummer wemen

inhoud

29 / 4 – oktober 2012

Van het ensemble kerk-kerkhof-pastorie blijft de laatste vaak onderbelicht. Toch kent Groningen, net als het aangrenzende Oostfriesland, in de vorm van wemen enkele unieke objecten van kerkelijk erfgoed. De term weem heeft oorspronkelijk betrekking op een middeleeuwse pastoorswoning. In de afgelopen decennia nam de faam van het begrip toe, tot het haast synoniem werd met 'oude pastorie'. Aan deze populariteit heeft de reconstructie van de weem van Westeremden door Henk Helmantel in de jaren zeventig zeker bijgedragen.

De argeloze bezoeker van Westeremden zal niet vermoeden dat hier naast de kerk zestig jaar lang een ander gebouw heeft gestaan. Begin vorige eeuw gaf dominee G.A. Wumkes van Zeerijp een impressie van de bouwvallige weem van Westeremden en haar betekenis:

'Wanneer wij deze complete boerderij, gelijk zij in haar ouderwetschen staat nog herkenbaar is o.a. aan de oude weeme van Westeremden en voorheen te zien was in elk kerspel der Ommelanden, ons voorstellen, niet zoals nu, ledig en doodsch en vermolmd in haar gebinten, maar vol leven en bedrijvigheid, dan krijgen wij een beeld van het oude pastorale leven tussen Eems en Lauwers (...).'

Van de middeleeuwse pastorieën resteert in Groningen nu nog een handvol. De uniciteit van enkele gebouwen is niet bij een heel groot publiek bekend. Voor de redactie van Groninger kerken was dat aanleiding om dit themanummer samen te stellen. Dr. Kees Kuiken schreef hiervoor het inleidend artikel, waarin hij zowel een 'stenen' als 'papieren bouwspoor' volgt. Daarna wordt een impressie in woord en beeld gegeven van enkele resterende wemen van voor 1500, als ook aan de reconstructie in Westeremden.

De beschreven gebouwen zijn doorgaans niet voor het publiek geopend. De redactie is de bewoners dan ook zeer erkentelijk voor de hartelijke ontvangst en de geboden gelegenheid hun woonomgeving te fotograferen.

Kees Kuiken

Middeleeuwse pastorieën in Groningen: een inleiding 81

Martin Hillenga

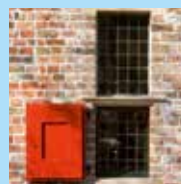
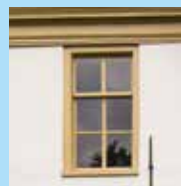
Wemen in woord en beeld

- Eexta **89**
- Warffum **101**
- Groot Wetsinge **104**
- Westeremden **107**

Omslag: de gereconstrueerde weem van Westeremden (foto Regnerus Steensma)

Het tijdschrift Groninger Kerken is een uitgave van de Stichting Oude Groninger Kerken. Het tijdschrift verschijnt viermaal per jaar. Abonnement, alleen voor donateurs van de Stichting Oude Groninger Kerken, € 15,00 per jaar. Nieuwe donateurs ontvangen Groninger Kerken het eerste jaar gratis.

ISSN 0169 - 3719

Stichting Oude Groninger Kerken

opgericht 13 mei 1969

Stichting Der Aa-kerk Groningen

opgericht 1 maart 1985

Beschermheer

Drs. M.J. van den Berg, Commissaris van de Koningin in de provincie Groningen

Bestuur en directie

G.H. van den Bremen, voorzitter

J.G. Vlietstra, vice-voorzitter

R. Wobbles, secretaris

J. Wolters, penningmeester

C. Kool

J.A. de Vries

P.G.J. Breukink, directeur

Adres

Coehoornsingel 14 9711 BS Groningen

telefoon (050) 312 35 69

telefax (050) 314 25 84

e-mail info@groningerkerken.nlwww.groningerkerken.nl

ABN AMRO 48 61 14 333

Redactieadres

Coehoornsingel 14 9711 BS Groningen

e-mail hillenga@groningerkerken.nl**Redactie Groninger Kerken**

Dr. Regn. Steensma, voorzitter

Drs. M. Hillenga, secretaris

Drs. R.H. Alma

E. Hofman

Dr. J.E.A. Kroesen

J.F. Oldenhuis

Dr. C.P.J. van der Ploeg

Katern 'De Stichting'

Martin Hillenga

Donateurschap

Minimaal € 17,50 per jaar

Tijdschrift € 15,- per jaar

Advertenties

Informatie en tarieven worden verstrekt

door Stichting Oude Groninger Kerken

telefoon (050) 312 35 69

contact Gerda Lüürssen,

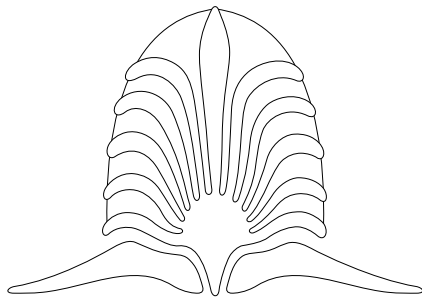
e-mail: info@groningerkerken.nl**Drukkerwerk en verzending**

Zalsman Groningen, Groningen

Opmaak en productie

Ekkers & Paaau, Groningen

HOLSTEIN
restauratie architectuur

Kantoren Insulinde
Bankastraat 42 J
9715 CD Groningen

tel.: 050 5770059
fax: 050 5771904

info@holstein-restauratie.nl
www.holstein-restauratie.nl

VASTGOED ONDERHOUD

BEGLAZING, WANDAFWERKING, DEALER VAN RUYSDAEL GLAS, INDUSTRIEEL SPUITWERK, RESTAURATIE & HOUTRENOVATIE

SCHILDERSBEDRIJF
van der MAAR

Neem contact op met Robert van der Maar op 050-549 41 71

Koldingweg 15 • 9723 HL Groningen • Fax 050-549 46 31 • Email info@vdmaar.nl • Website www.vdmaar.nl

Ellens Leidekkersbedrijf

opdrachtgever: fam. Visser, Heresingel te Groningen

Nieuwe koperen dakkapel

Ellens Leidekkersbedrijf

Oosterhamrikkade 112, 9714 BK Groningen

telefoon 050 - 535 20 11 - fax 050 - 535 03 42

BOUWSERVICE BOONSTRA

Voor al uw - voegwerken
- voegwerkrestauratie
- gevelreiniging

Noordveenkanaal N.Z. 21
7831 AW Nieuw Weerdinge
tel. 0591 - 522 258 / 522 770
fax 0591 - 521 016

restauratie bouwen renovatie revitalisering onderhoud
verbouwnieuwbouwr restauratierenovatieaanrevitaliseri

JURRIËNS | NOORD

ngonderhoudverbouwdenieuwbouwr restauratierenovati
erevitaliseringonderhoudverbouw toekomstnieuwbouw

Remonstrantse kerk, Groningen

BOUWBEDRIJF
DIJKSTRA DE GRAAF
ENGWIERUM

BOUWEN EN RESTAUREREN

Gegarandeerd vakwerk
sinds 1883

restauratie-renovatie-nieuwbouw-verbouw-onderhoud

www.dijkstradegraaf.nl
tel: 0511-408272

info@dijkstradegraaf.nl
fax: 0511-408555

Sterk in traditioneel werk!

- Nieuwbouw • verbouw • restauratie
- renovatie • onderhoudswerk

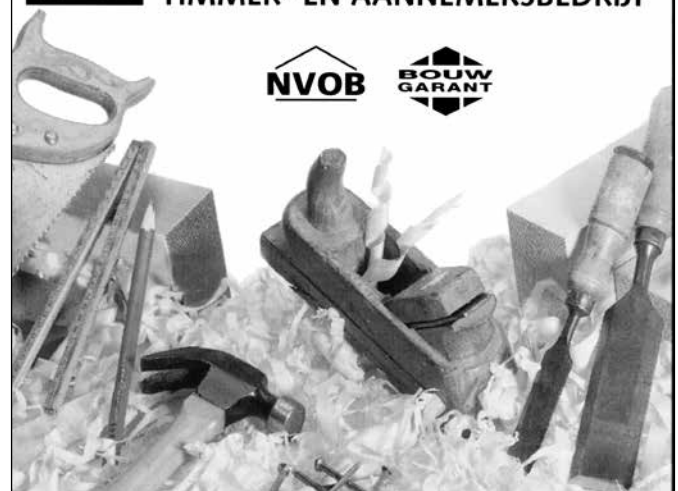

TEENINGA

TIMMER- EN AANNEMERSBEDRIJF

NVOB

BOUW
GARANT

Provincialeweg 7 - Sauwerd - Tel. 050-3061257 - Fax 050-3061633